

ÖVERKLAGANDE AV BYGGLOV AS KOMMUN BEGÄRAN OM INHIBITION uppförande av mobiltelefonmast samt två basstationer.

Härmed överklagas rubricerade bygglov. Samtidigt begär vi inhibition.

Inledning

Till att börja med vill vi framhålla att vi värdesätter att kommun visat stor förståelse för de allvarliga svårigheter som basstationer för mobiltelefoni vållar många elöverkänsliga. Tyvärr är inte operatörerna lika förstående. De har inte förstått den svenska miljöpolitiken, och inte tagit det ansvar de är skyldiga enligt miljöbalken. Därför har det blivit ett två års ställningskrig, då vi har diskuterat placeringen av en kompletterande GSM-mast. Det föreslagna mastläget är sådant att om masten tas i bruk måste A, troligen lämna den fristad som han skaffade när han fick hälsoeffekter av elektromagnetiska fält (EMF). Kommunen har i det längsta hoppats att operatören skulle godta att masten måste flyttas för att tillgodose A behov. Men operatören har stått på sig. Samtidigt har planeringen för 3 G fortskridit. Det har väl både från kommunens och Elöverkänsligas Förbunds sida funnits en viss valhänthet och ett sökande efter en framkomlig väg att tackla utbyggnaden av 3 G. Från Elöverkänsligas Förbund har vi dock en längre tid hävdad att kommunen måste ordna kommuntäckande riktlinjer, för att kunna åstadkomma en balans mellan målsättningen att ha 3 G-master på högst 8 km avstånd och elöverkänsligas behov. Att det har gått så trögt med denna fråga, beror nog i hög grad på operatörernas ovilja att medverka till någonting som handlar om att erkänna hälsoeffekter av basstationer för mobiltelefoni. Till slut fanns det i byggnämnden en majoritet för att bevilja detta bygglov, trots att Placeringen innebär att As fristad spolieras. bygglovet föregriper de pågående diskussionerna om 3 G-nätet. det till och med finns ett förslag om en elektromagnetisk frizon, som skulle omöjliggöras av den aktuella mastplaceringen. Vi förmodar att byggnämndens beslut är ett resultat av att regeringen, Strålskyddsinstitutet och länsstyrelsen inte stött kommunens ambitioner att tillgodose de elöverkänsligas behov. Vi ser fram mot en förbättring efter regeringens beslut den 10 januari beträffande ett bygglovärende i Uddevalla.

2. Formell hantering

I protokollet från byggnämndens sammanträde den 17 januari 2002 hänvisas till plan- och bygglovavdelningens yttrande den 16 januari 2002. Av yttrandet framgår att det den 5 december 2001 varit ett möte med Elöverkänsligas Förbund (tidigare namn Föreningen för EI- och Bildskärmsskadade, FEB) om alternativ placering av masten.

Även vid andra tillfällen har representanter för nämnden och förvaltningen träffat representanter för Elöverkänsligas Förbund. I inlagorna och vid samtalen har framförts varför de föreslagna mastplaceringarna är olämpliga.

20 § förvaltningslagen säger: "Ett beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende skall innehålla de skäl som har bestämt utgången, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild." De undantag som anges i paragrafen är inte tillämpliga. Beslutet går uppenbarligen någon part emot. Hur man än vänder på denna paragraf, så kan man inte komma ifrån att A, som om bygglovet utnyttjas förmodligen tvingas lämna sin fristad, som han skaffat på grund av sin elöverkänslighet, är en enskild som drabbas av denna myndighetsutövning. Till detta kommer att det förs diskussioner mellan kommunen och Elöverkänsligas Förbund om var det ska vara möjligt att inrätta elektromagnetiska frizoner. En plats som har föreslagits skulle omintetgöras om det här bygglovet utnyttjas. Vi anser att bygglovet ska upphävas, eftersom det inte uppfyller kraven i 20 § förvaltningslagen.

3. Några principer som ska beaktas

Kretsloppssamhället är målsättningen - använd miljöbalken som handbok Sverige har antagit Rio-deklarationen och Agenda 21. Det innebär att vi i Sverige ska sträva mot kretsloppssamhället. Rio-deklarationen princip 1 säger:

"I strävan mot en hållbar utveckling står människan i centrum. Hon har rätt till ett hälsosamt och rikt liv i samklang med naturen." 2 kap miljöbalken gäller inte formellt vid prövning av bygglovansökningar. Ska man alltså ha en lägre målsättning när beslut fattas enligt plan- och bygglagen än när beslut fattas enligt miljöbalken?

Av följande i och för sig ganska halvhjärtade skrivning i proposition 1997/98:90 sid 158-159 framgår att regeringen förväntar sig att samma miljöhänsyn ska tas vid tillämpningen av plan- och bygglagen som vid tillämpning av miljöbalken: "De ändringar som trädde i kraft den 1 januari 1996 (i plan- och bygglagen)

tillgodoser flertalet av de krav som omfattas av hänsynsreglerna i miljöbalken. ... Den ökade vikten av miljöfrågorna och miljöbalkens hänsynsregler kommer därför att få genomslag även vid tillämpningen av plan- och bygglagen.”

Och om vi ska sträva mot kretsloppssamhället, så måste vi alltid använda miljöbalkens måttstock, inte minst de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. 2 kap och även andra delar av miljöbalken bör alltså användas som handbok och riktlinjer vid bygglovbeslut.

Kunskapskravet

Strävan mot kretsloppssamhället kräver att verksamhetsutövaren skaffar den miljökunskap som behövs för verksamheten.

Bevisbördan

Enligt försiktighetsprincipen är det verksamhetsutövaren som har bevisbördan. Tills motsatsen är bevisad ska man tro på dem som säger sig få hälsoeffekter av mobiltelefoni.

Försiktighetsmått

Enligt försiktighetsprincipen ska verksamhetsutövaren vidta försiktighetsmått så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Försiktighetsmått kan vara lokalisering som minskar antalet exponerade eller skyddar särskilt känsliga. Det kan också vara undvikande av onödigt stark strålning. Man måste ta hänsyn till de många elöverkänsliga Operatörerna har förbundit sig att täcka 99,98 % av alla permanentbostäder. Det kan man inte bortse från. Men de rättsinstanser som beslutar i bygglovärenden är inte bundna av ett avtal mellan operatören och Post- och Telestyrelsen. De måste följa försiktighetsprincipen. De måste ta hänsyn till de ca 3 % av Sveriges vuxna befolkning som är elöverkänsliga.

Gränsvärden

Verksamhetsutövarna framhåller ofta att Europannormens, ICNIRPs eller EUs gränsvärden inte överskrider annat än helt nära antennen. Detta är ointressant eftersom: Man kan aldrig, oavsett eventuella gränsvärden, säga att en viss exponering är ofarlig. Till detta kommer att i EU-rådets rekommendation den 12 juli 1999 om gränsvärden för elektromagnetiska fält framhålls att gränsvärdena bygger på säkerställda hälsoeffekter. Strålningsstyrkor över gränsvärdena ska därför inte förekomma. Gränsvärdena gör alltså inte anspråk på att skydda mot hälsoeffekter. EU-rekommendationen säger därför att man vid användning av de rekommenderade gränsvärdena bör tillämpa försiktighetsprincipen. Det är just vid exponering under gränsvärdena som försiktighetsprincipen är tillämplig. Gränsvärdena måste tillämpas på det sätt de är avsedda att tillämpas. Rekommendationen säger att man vid användning av de rekommenderade gränsvärdena bör ta hänsyn till den forskning som ännu inte beaktats av rekommenderade gränsvärden som endast tar hänsyn till säkerställda effekter. Och det ligger till så att det finns goda vetenskapliga skäl att tro att mikrovågor under EUs rekommenderade gränsvärden kan ge hälsoeffekter. De enda hälsoeffekter av mikrovågor som gränsvärdena beaktar är uppvärmningseffekter när strålningsenergin omvandlas till värmeenergi. Det är i dag officiell vetenskap att mikrovågor långt under de av EU rekommenderade gränsvärdena kan ge biologiska effekter. Några av dessa effekter kan lika gärna benämnas hälsoeffekter. Att många människor vittnar om att de får hälsoeffekter av basstationer för mobiltelefoni även på långt avstånd är då precis vad man kan vänta sig.

Det finns alltså goda skäl att vid beslut i bygglovärendet ta hänsyn till risken för hälsoeffekter av mobiltelefonistrålning, trots att man kan utgå från att strålningsstyrkan nedanför masten avsevärt underskrider Europannormens gränsvärde, som överensstämmer med EUs rekommenderade gränsvärde. Myndigheterna ska inte betraktas som fullkomliga

Myndigheterna är naturligtvis inte ofelbara. Det behöver man inte heller utgå från att de är. På Strålskyddsinstitutets hemsida förekommer beskedet att det inte är någon risk för hälsoeffekter av basstationer för mobiltelefoni, eftersom strålningsstyrkan ligger långt under EUs rekommenderade gränsvärde. Detta påstående är dock helt fel, av skäl som redovisas i avsnittet "Gränsvärden" ovan. Felaktiga besked från myndigheterna ska naturligtvis inte följas.

4. Kommunala avsiktsförklaringar Plan- och bygglagens filosofi

En grundtanke bakom plan- och bygglagen är att kommunen ska upprätta översiktsplaner, nämnderna ska i huvudsak följa översiktsplanerna, och överprövande rättsinstanser ska tillmäta översiktsplanerna och andra kommunala avsiktsförklaringar stor betydelse. Varje kommun bör ha en policy baserad på strålningsrisken,

som ska gälla vid uppsättande av master och sändare Regeringen fattade den 10 januari 2002 ett nytt beslut med en helt annan innebörd än tidigare regeringsbeslut. Byggnadsnämnden i Uddevalla kommun beslutade att av hälsoskäl avslå en bygglovansökan för en mobiltelefonimast några hundra meter från en elöverkänsligs bostad i utpräglad glesbygd. Ärendet överklagades till regeringen. En grundläggande fråga som regeringen skulle ta ställning till var alltså om man skulle ta hänsyn till eventuella hälsoeffekter av strålningen. Regeringen beslutade i ärendet den 10 januari 2002. I beslutet sägs bland annat: "Regeringen konstaterar inledningsvis att det finns ett allmänt intresse av att bygga ut infrastrukturen för trådlös kommunikation. En sådan utbyggnad ställer krav på att det finns basstationer med viss regelbundenhet. En utbyggnad måste emellertid ske med hänsynstagande också till andra viktiga allmänna intressen som gör sig gällande i frågor om lokalisering av master för mobiltelefoni. En sammanvägning och bedömning av olika allmänna intressen skall ske vid den lämplighetsprövning som enligt 2 kap. PBL skall göras i ärendet. Liksom när det gäller lokalisering av bebyggelse och anläggningar i övrigt bör därvid stor vikt läggas vid de allmänna lämplighetsbedömningar när det gäller markanvändningen som görs av kommunen. Sådana bedömningar kan innebära t.ex. att lokalisering i närheten av viss bebyggelse eller inom ett visst område så långt möjligt bör undvikas. Sådana planmässiga långsiktiga lämplighetsbedömningar behöver i det enskilda fallet vägas bl.a. mot styrkan i det intresse som redovisats för en lokalisering till just den aktuella platsen. Den omständigheten att lokaliseringen av master för mobiltelefoni, till skillnad från vad som ofta är fallet vid annan bebyggelse, i regel inte är bundna till en enskild fastighet, kan få betydelse vid en sådan avvägning. Också frågan i vad mån den aktuella åtgärden kan medverka till en lämplig samordning av utbyggnaden av nätet av master kan vara av vikt vid prövningen." Regeringen säger alltså inte att man ska bortse från eventuella hälsoeffekter av strålningen. Däremot säger regeringen att detta hänsynstagande ska ske planmässigt: "I det aktuella ärendet har miljö- och stadsbyggnadsnämnden bedömt att det aktuella byggnadsföretaget inte är lämpligt på sökt plats från allmän synpunkt. Nämnden har i detta sammanhang särskilt framhållit att den är beredd att medverka till att finna en annan lämpligare plats. Det framgår emellertid inte närmare av någon hänvisning till översiktlig planering eller på något annat sätt vilka planmässiga överväganden kommunen gjort och vilket utrymme för alternativa lokaliseringar som därmed föreligger. Det framgår inte heller vilka nackdelar en alternativ lokalisering skulle medföra för sökanden." Med denna motivering överlämnar regeringen ärendet till miljö- och stadsbyggnadsnämnden för ny behandling.

4. Elöverkänsligas medverkan i beslutsprocessen Formella grunder för elöverkänsligas medverkan 8 kap 22 § plan- och bygglagen innebär att de fastighetsägare, hyresgäster etc som berörs i vissa fall ska höras innan lov lämnas. De som kan bli sjuka av strålningen från en basstation berörs naturligtvis. I 13 § förvaltningslagen förutsätts att myndigheten inhämtar yttranden genom remiss. Det är helt naturligt att berörd handikapporganisation blir remissorgan.

Av 22 § förvaltningslagen framgår att ett beslut får överklagas av den som beslutet angår. Ett beslut som påverkar möjligheterna för en elöverkänslig att få en tillflyktsort angår givetvis alla elöverkänsliga och deras organisationer.

FNs standardregler genomsyras av tanken att de beslutande ska samverka med handikapporganisationerna.

Sakskäl för elöverkänsligas medverkan generellt

Vi har kunskap att tillföra av tre skäl:

Vi har våra kunskaper om hur våra egna kroppar reagerar. Somliga av oss kan utan problem vistas på en plats där det går att se TV eller lyssna på radio, men måste flytta när en basstation för mobiltelefoni tas i bruk några kilometer från bostaden. På grund av vår sjukdom har vi varit angelägna om att skaffa kunskap om det vetenskapliga läget och rättsläget. Ibland kan vi konstatera att de statliga myndigheternas besked inte är korrekta. Några av oss har formell specialistkompetens i relevanta ämnesområden. Riktlinjer för hänsynstagande till hälsoeffekter av basstationer bör tas fram i samverkan med representanter för de drabbade och/eller experter med erforderlig sakkunskap Realistiska riktlinjer för hänsynstagande till hälsoeffekter av strålningen från basstationer för mobiltelefoni kan endast tas fram tillsammans med operatörerna och företrädare för de drabbade. De drabbades organisation är Elöverkänsligas Förbund. Det är inte att förvänta att det i varje kommun finns drabbade som har all den kunskap som behövs för att föra fram hälsoaspekterna. Därför är det troligt att kommunen behöver anlita experter med erforderlig sakkunskap, alltså experter som verkligen satt sig in i hälsoaspekterna. Val av expert bör ske i samråd med företrädare för de drabbade i kommunen/länet/landet. Vi ser det därför som nödvändigt att kommunen, operatörerna, företrädare

för de drabbade och erforderlig expertis sätter sig ner och tillsammans arbetar fram riktlinjer för hänsynstagande till hälsoeffekter av strålningen från basstationer för mobiltelefoni.

5. Ansökan ska prövas mot riktlinjerna

Hela idén med kommunala riktlinjer är att ansökan ska prövas mot dessa riktlinjer. Det går alltså inte att besluta i något ärende förrän riktlinjerna är klara.

Vi anser att det här ärendet skulle ha återremitterats för utarbetande av riktlinjer enligt ovan.

6. En elektromagnetisk frizon övervägs just här

I samverkan mellan kommunen och Elöverkänsligas Förbund söks nu lämpliga platser för elektromagnetiska frizoner. En sådan plats skulle inte kunna bli en elektromagnetiska frizon om den aktuella masten kommer till stånd. Vi anser att det var fel att bevilja bygglovets innan ställning tagits till om en elektromagnetisk frizon skulle anordnas på den aktuella platsen.

7. Elöverkänsligas nuvarande fristäder drabbas

Det föreslagna mastläget är sådant att om masten tas i bruk måste A troligen lämna den fristad som han skaffade när han fick hälsoeffekter av elektromagnetiska fält (EMF). Nya mobiltelefonimaster måste placeras så att de inte omintetgör elöverkänsligas fristäder. Kommunen borde ha tagit hänsyn till detta och avslagit ansökan.

8. Inhibition

Härmed begärs inhibition av det beviljade bygglovets.

Det är, inte minst mot bakgrund av regeringens beslut den 10 januari 2002, oacceptabelt att As fristad spolieras innan ärendet är slutligt avgjort.

Sammanfattning

Vi förväntar oss att rättsinstanserna tänker om efter regeringens beslut den 10 januari beträffande ett bygglovärende i Uddevalla.

Ansökan skulle ha avslagits, eftersom lokaliseringen av masten inte tar hänsyn till As fristad.

Det var fel att bevilja bygglovets innan ställning tagits till förslaget att anordna en elektromagnetisk frizon på den aktuella platsen.

Det var fel att bevilja bygglovets innan kommunen tagit fram riktlinjer för hänsynstagande till hälsoeffekter av strålningen från basstationer för mobiltelefoni.

Det är angeläget att länsstyrelsen beslutar om inhibition, framför allt för att inte As fristad ska spolieras innan ärendet är slutligt avgjort.